

Flora

„Hotărârea de la Alba-Julia n-a fost un contract, ci o declarațiune solemnă a poporului românesc din Transilvania și Banat, prin care își declară independența lui, și cere unirea cu România veche, cu Regatul Român. P.../ Poporul românesc, care a pătimit în cursul războiului.../ ajuns în putință să-și declare libertatea lui și să-și afirme această libertate, era firesc ca să o acorde - confirmându-se spiritului său de toleranță - și celorlalte neamuri care deveneau minoritare.”⁶⁶

(Voicu Nitescu - ministru de stat.
A.A., M.O. 13, 13 dec. 1929)

„Cât privește revoluția de la 1918, să-mi permiteți să o numesc așa, fiindcă după războiul mondial, este știut, a urmat o revoluție, a fost o revoluție nu numai socială, ci și națională.”

(I. Flueraș., D.A.D., M.O. 13, 18 ian'29)

Florin

(H. Blăgu - Discursuri (P.H.7), pag. 107
- Descrieri. S.A.S., h. O. 13, 13 dec '29)

» Ce este hotărârea de la Alba Julia. În realitate? Este de declarațiune de principii, rubricată unor contingente și imponderabili de ordine morală, psihologică și socială, declarațiune care nu poate fi realizată decât în funcțiune de factorul timp. 1.../ Declarațiunea revoluției franceze: « libertate, egalitate, fraternitate » - așa de sentimentul unită pe stindardul revoluției - și-a închipuit cineva că poate să fie realizată în mod automat? Se un secol se fac eforturi să se realizeze și la ce am ajuns până astăzi? Putem libertate, mai deloc egalitate și nici o fraternitate! 1.../ Timpul este acela care determină aplicarea hotărârilor de la Alba Julia. «

Florin
F. T. T.

S.A.S., h. O. 5, 28 nov '29

1.../ nu aş vrea să credeti că sunt în contra legii minorităților etnice, care să garanteze mai precis drepturile lor!.../ Sunt eu mult prea convins că nouă nu ne este permis să călcăm pe urma păcatelor unguilor din trecut, că nu ne este permis să le aplicăm metodele irrationale din trecut și neumane pe cari le-au avut față de noi, sunt prea puțin de adevărul pronunțat la Geneva, în discursul d-lui Mironescu [ministru afacerilor străine] că « existența unei minorități etnice, cu o cultură și o istorie deosebită de a noastră, nu este în detrimentul evoluției popoului românesc, ci dimpotrivă servește ca un stimul. » (Viorel V. Tilea. Discurs la Geneva).

„În această Românie nouă sunt
 naționalități care trebuie să înțeleagă
 să le respectăm și (să nu) le considerăm
 ca străine, și numai după aceea să le
 cerem să-și facă detonia - vedeti, foc
 distinctia, numai după aceea.
 Câtă vreme îi considerăm ca străini,
 natural, ei nu pot să aibă decât senti-
 mentele trecutului și nu sentimentele de
 acum, și nu pot pregăti sentimentele pe
 care le dorim pentru viitor, dar respectând
 naționalitățile acestea, noi trebuie să
 recitigăm pentru noi prețutindem, pentru
 ai noștri, timpul pierdut.”
 (K. Forga, S.A.S., N. O. nr 14, 5 dec. 1930)

Deputatul Stancu Hegedus (P.N. Iaghiar)
 spusese: « prima condiție pentru ca
 hotărârile de la Alba-Tulia să fie aplicate,
 este să uităm trecutul. »

Polizu-Licsunesti îi replica: „Să uităm trecu-
 tul! ... ^{dar prețutindem} ... nu trebuie un efort supraomeneș! ...
 Dar o vom face! ... pentru ca să justificăm
 că aici la gurile Dunării există valahi,
 care pot să dea dovadă de civilizație,
 mai mult decât altii, care se privelesc
 de o civilizație milenară! ... Ca să fie și
 mai concret: kiud sufletul dvs. va merge mai
 mult spre București, decât aiurea, atunci
 și declarațiile din poezia sufletese de la

Alba-Tulia vor fi realizate
 înțepral
 (P. Polizu-Licsunesti, S.A.S., N. O. nr 13
 13 Dec. 1929)

G. Gîgorevici (P.S.A.R.)
S.A.S., A.O. 10, sed. 26 iunie '31.

„ Luptele noastre, ale social-democraților
din Parlamentul austriac, pentru formarea
statelor naționale, sunt cunoscute de toți.

Toată lumea știe că ultimul meu discurs
din Parlamentul austriac era unicul cuvînt
de adio, respectat de toată lumea, care știe
ce însemna în momentul acela în istoria
Europei Centrale. [...] Dar dacă ne necăjiți
mai departe, ne cotropiți, dacă nu ne lăsați
să trăim liberi și uniți, noi toți românii
din Ardeal, din Banat, din România Veche,
din Bucovina, și Basarabia, la o altă, ceim
cu țările emanciparea noastră, cu ajuto-
rul României libere, ce să formăm odată
sprijin tuturor supușilor noștri. Acesta
a fost cuvîntul meu. ”

„ Noi, social-democrații români din
fosta Austro-Ungarie, dacă nu eram trini
naționaliști, nu intrau în partidul
social-democrat internațional din Ungaria.
[...] pentru că singur acest partid, fără faptul
că era internaționalist, dădea posibilitate
de realizare a drepturilor tuturor popoarelor
minoritare din Vechea Ungarie, deci și
poporului român ”

(J. Flucores, S.A.S., A.O. 13, sed. 18 ian '29)

Folosit

■ Grigore Gafencu (ministru Afacerilor Străine, P. N. T., dec. '30)
„.../ la Ministerul de Externe.../ sunt foarte mulți băr-
bați destoinici, cari muncesc cu multă trageră de
înimă și mult patriotizm. .../ în corpul nostru diplo-
matic sunt elemente de valoare cari pot face orică-
rei corp diplomatic străin. Ceea ce lipsește nu
este nici priceperea, nici pregătirea, ci, în bună
parte, organizarea: le lipsește contactul cu viața
de stat și cu acțiunea de guvernare, le lipsește
redevinul la muncă și la răspundere, le lipsește
directivele politice pe care să și le însușescă și
să le depășească zi de zi. .../ situație pe care o expun
nu corespunde stării la guvern, a cetății sau
cetății partid, este situația Ministerului de Externe
în ultimii ani de după război!.../

folos
politica

Alba Iulia

„Este incontestabil că Adunarea
Națională de la Alba Iulia nu
a fost altceva decât încheierea unui
capitol al evoluției istorice. Noi, cei care
am fost acolo... / putem să facem comparația
între ceea ce s-a realizat în 1918 și între
ceea ce s-a făcut înainte cu 50 de ani în
Germania și în Italia.

Oceasi unitate națională realizată de
Hohenzolerni în Germania și de Savoia în
Italia, înainte cu 50 de ani, s-a rea-
lizat în 1918 la Alba-Iulia... / în 1918
era imposibil ca unirea să se fi făcut
printr-o simplă anexare dictată de Conferința
de pace... / Adunarea de la Alba-Iulia,
este cea ce a înlocuit anexarea.
... / hotărârile aduse acolo... / constituie
piatra fundamentală a Unirii. “

(Ioșif Jemca, A.A.S., N. O. 11,
11 dec. 1929)

„Cum s-a putut ca ideile de libertate, fraternitate și egalitate în cîtiva ani de zile să cuprindă un numai Franța, dar Europa întreagă? Succesul se explică nu prin revoluția franceză, ci prin ceea ce a precedat: marea revoluție franceză, prin compoziția de idei, prin lupte de idei, duse de filozofi, de enciclopediști, de cugetători foarte cunoscuți: Montesquieu, Voltaire, Rousseau, Diderot, D'Alembert și alții, în mai mult de 50 de ani sau dus o compoziție sustinută în direcțiunea aceasta. (...) Și este cazul și suntem mîndri să o spunem, că asemenea pregătire de mai mult de 100 de ani s-a făcut în mișcarea de idei românească. (...)” Cornea, în context, pe Constantin Radoni, Șerban Goleșu, Nicolae Bălcescu, M. Kogălniceanu, Russo, Eminescu,

„Trebuia o revoluție, ca în Franța.
Și bine, revoluția a fost războiul.
Războiul a avut la noi acest rol de a trece în domeniul politic preocupările, așa de accentuate, din domeniul literar, științific și artistic. ”

(P. Haneș (deputat P.N.T., Solonita)
D. A. S., M. C. S., 28 nov 129)

1. Vlașcă, Delavrancea,
H. G. Goleșu,

1. Vlașcă,
H. G. Goleșu,

De la Marea Unire,
la consolidarea unității naționale.
- mărturie parlamentară -

La 10 aprilie 1933, în cadrul ultimei adunări profesionale organizată de P.N.L. în vederea elaborării noului program de guvernare, în centrul dezbaterii s-au aflat problemele militare, național-minoritare și de politică externă. Pe lângă rapoartele și intervențiile participanților - I. Gh. Duca, C. C. Brătianu, I. Nistor, general Mărdărescu, George Fotino ș.a. - a suscitat o vie atenție scrisoarea lui Ion I. C. Brătianu, transmisă din Iași către Comitetul Național Român din Cădea, în timpul premergător Adunării Naționale din Alba-Iulia. Scrisoarea a fost prezentată de Laurentiu Coanea, membru al P.N.L., ardelean, unul din secretarii Marii Adunări din decembrie 1918, ca atestând colaborarea ce a existat între guvernul României și comitetul național din Transilvania:

«Iași, joi 1/4 noembr. 1918

Cea mai sfântă aspirațiune a neamului se îndeplinește.

Peste suferințele trecătoare, generațiile vor răzmi la zilele pe care le trăim. Fără mirare am văzut că, despărțiti în cele mai grele împrejurări, ne-am regăsit cu aceeași simțire și cu același gînd.

-2-

Gravnic acum este stăpînirea încercărilor
vrăjmașe ale uzurilor, ale anarhiei, ale des-
măgogiei, prin organizație, prin propagandă,
prin forță.

Pentru organizare și propagandă temelul este
fineste:

Unirea desăvîșită a tuturor timuturilor.

Toti în jurul Regelui, care ține drapelul,
simbol al acestei uniri.

Libertate și dreptate pentru toți, de orice
neam și de orice religie.

Dezvoltare larg democratică: reforme elec-
torale și agrare, condițiuni de viață pentru
muncitorime, care să-și asigure legitimele ei
revendicări și parte de folosință la rodul
muncii ei.

Azi se grăbeste trimiterea foțelor armate precum
ați cerut.

Reamintind președintelui dv. înțelnirea noastră
dela Sinaia, după ce fusese primit de Regele
Carol, vă zic tuturor cu draposte frătească:

Credința noastră ne-a nădărnicit. Să
pășim înainte cu neclintită încredere în
meșterea neamului și nețarmurit devotament
în serviciul lui.

(55) Ion I. C. Brătianu. ➤

... După ce a venit Marele Adunare Națională,
care, ~~la sfârșitul~~ ^{în noaptea de 1 decembrie}, a încheiat desăvîși-
rea unității naționale de stat, după semni-
ficarele Adunării plebiscitare de la Chișinău
și Cernăuți. A urmat apoi ratificarea
actelor de unire de către Regele, Parlamen-
tul și Guvernul României.

1 decembrie 1932.

Intre miti in sesiune sedinta festiva comemorativa, iau cuvintul:

N. Costăchescu (presed. Senatului), P.P.S. Nicolae Bălan, (mitropolit al Ardealului, arhiepiscop de Alba-Julia și Sibiu), genral Gh. Mărdărescu (P.N.L.-ducist), Arthur Văitoianu (P.N.L.-georgist), J. Th. Florescu (P.N.L., democrat), Gr. N. Filipescu (P. Conservator), J. Jauca (P. Populului-Ardelean), dr. V. Macoreiu (P.N.T.), N. Jorga (P.N.D.), Ion Lugosiianu (P.N.T.-guvern), J. Memirover (ref-robin) ș.a.

Nicolae Jorga: „Multumesc d-lui presedinte că mi-a adus aminte de cultura românească, care are o asa de largă portă, și nu o și-nuște n-o o spună, în alcătuirea acestui stol românesc peste... aceea Românie veche pe care obișnușe a o numi unii Vechiul Regat - acest regat, decă ar fi fost vechiu, nu făcea minunea - și eu zic: sfânta noastră mucenică România, în care ce mai mare portă dintre voi de aici ne-am mōscut, am trăit, am suferit și am fost gate să dăm, pentru celelalte Români, tot ce era în putințele noastre... mi-a plăcut că a vōdit în numele Ardealului mitropolit Nicolae Bălan... și die puțințele Nicolae Bălan ce oodă a intrat atunci în Ardeal: nu oodă cu fișeturi și trâmbițe la gură, și oodă martirilor celui dintâi războiu al nostru: goi, desculți, înghețati, așa au intrat în Ardeal, dar cu inișia toată. Că mai frumoasă gerțfă a unui popor invins, îngenunchiat, despiat de arme, decit aceea care s-a făcut atunci eu mi curioșe în istorie... Mui pore bine că a vōdit generalul care a intrat în fruntea trupelor noastre pe Budapesta [Gh. Mărdărescu]

1.../ N-a făcut războiul porticel cettore,
sau porticel cettore /.../ ci războiul acesta
l-a făcut obstea românească. 1.../
~~Su ceace privese Vechiul Regat, aceste, al nostru,~~
~~în ceace privese România mea~~

În ceace privesc România mea, România Regi-
lui meu liberator, a fericitului luptător
Ferdinand I, Regele generației mele,
în ceace privesc această Românie,
ea a însemnat forma politică permanentă
pentru întregul popor românesc. 1.../
Foarte frumos s-a făcut ce s-a făcut la
Alba-Iulia, foarte frumos au făcut-o
cârmăritorii înaintea, foarte frumos, mai
frumos ce au dăruit țării afară ~~este~~
~~și au întemeiat țara aceasta nouă~~
1.../ Dar nu-i buclă de pământ în
Ardeal care să nu fie stropită de sângele
fecund al Românilor de dincoace.
Pe țărâna fără mîntă de sânge nostru
s-a proclamat libertatea Ardealului.
1.../ după război se aduceau constitele rămă-
șițe ale lui Mihai Viteazul 1.../ le-am ținut
prin toată țara românească, loc de loc; 1.../
atunci Regele Ferdinand a luat de la
zîțul său Ordinul Mihai Viteazul
și l-a pus alături de orul lui Mihai,
el însuși legătura aceasta între trecut
și prezent pe care noi trebuie
să-l apărăm, a fost pecetluită în
acel moment. 1.../

Front
național

"Ce făgăduia poporul român din Ardeal și Banat...?
Făgăduia, da, că va îngădui și va recunoaște
deplină libertate de manifestare civilă, cultura-
lă, economică și în anumite privințe și poli-
tică pe seama tuturor naționalităților din
teritoriile care acum se uneau cu Terra Romanică.

În temeiul auto-determinării, în temeiul prin-
cipului național, Conferința de la Paris stipula
noile hotărâri ale țărilor [...] În legătură cu
minoritățile, care se găseau acum pe diferitele
teritorii ce se uneau cu alte țări [...], se alcătua
un tratat al minorităților. Acest tratat se
făcea pentru protecția - se spunea - a minorităților
pentru ca motive de ordin național să nu mai
provocă în viitor războaie.

(Voicu Nitescu (ministru de stat). A.A.S., II. O. 16,
sed. din 17 dec. 1929)

"Oricine va face o arsemănare între acest tratat
al minorităților și între hotărârile pe care
națiunea românească, adunată la Alba-Tulia
le-a luat, va constata că ceace a făgăduit
poporul român, este cu mult mai mult
decît ceace cuprinde acest tratat."

(Voicu Nitescu - ministru de stat. A.A.S., II. O. 16,
sed. din 17 dec. 1929)

Florin
Istoria

„... în 1919 au făcut o alianță de asemenea natură și cu asemenea scop și cu d. Averescu,

(Sl. Averescu, marele căpetnic al națiunii, a recurs și d-lui la modestele noastre forțe și ne-a cerut alianța în 1919 (...) / d.l. Averescu și d.l. Ciugătoreanu urmăreau chiar mai mult, urmeau răsturnarea monarhiei.

În discuțiile pe care le-am avut la restauratul „Eurescu”, la care au participat și eu, împreună cu Ilie Morarici, Voinea și alții, iar din partea d-lor, d-nii Averescu, Ciugătoreanu, Heța și Take Ionescu, acolo mi s-a propus să aderăm la răsturnarea dinastiei, în caz că nu, pentru un guvern democratic și libertatea alegerilor.

1... / s-a pus chestiunea ce pe cine să aducem în locul defunctului Rege; pe un prinț englez sau pe altul?

Unul din amatori a preferat să se facă republică sovietică; eu am fost pentru o republică social-democratică; alții au fost pentru o republică burgheză.

Nefiind convins că a sosit momentul să se facă republică social-democratică, eu am renunțat și la republică burgheză, bazându-mă pe faptul că regimul dinastic din Anglia este mai democratic chiar decât republica «democratică» franceză.

Pentru noi, social-democrații, principiul este să avem libertate, să avem drepturi, iar celelalte vor veni de la sine. 1.69 Take Ionescu susținea că nu este necesară răsturnarea monarhiei.⁶⁵
(J. Florescu, L. A. D., M. C. 13, vol. 18 ian. 29)

" Repet că, în 1918, partidul social-democrat din
Ungaria, în totalitatea sa, a trebuit să conte
să-și îndeplinească rolul său istoric, în realiza-
rea ideilor și principiilor sale, pentru că a figurat
în programul partidului social-democrat interna-
țional, totdeauna, în primul rând desrobirea
popoarelor subjugate, a minorităților naționale
1.../ Comitetul român, al țărășilor și regnicolar al
partidului social-democrat din Ungaria - întoc-
mai ca comitetele serbilor, maghiarilor și ger-
manilor, cari au intrat în alianță cu Constitu-
ționalii lor - a luat atunci contact cu conduc-
ătorii Partidului Național, iar aceasta
am făcut-o cu continut articol
partidului de care aparțineam, la am
putea să zicem că am făcut-o ^{chiar} la îndemnul
forului superior al acestui partid, precum
și a unor elemente din afară, cum a fost
d. Oscar Jásxy, care era ministrul mino-
rităților.

" Când ne-am dus, eu cu tovarășul meu
Iuliu, la domnii reprezentanți ai Partidului
National, în Budapesta, cu această propunere,
d-ilor ne-au primit cu toată dragostea, și fără
multă discuție au acceptat propunerea noastră
și s-a format Consiliul National, compus din
12 membri, 6 din partea noastră și 6 din partea
d-ilor. Consiliul care a avut rolul, de la început,
să conducă viața întreagă a poporului român
din fosta Ungarie, pînă ce tratatul de pace urma
să decidă definitiv asupra soartei lui. Mai târziu,
evenimentele cari s-au precipitat ne-au
impus să convocăm Adunarea de la Alba Iulia
(J. Fluorin, A. H. D., A. C. 13, vol. 18 Ian '29)

Și dacă, din motive politicianiste și adver-
sități afective, Octavian Goga reproșă,
cândva, lui Iuliu Ianișcă că a lăsat sub
„ocrotirea” sa pe social-democrați („este o reche
după părerea mea, erezie politică a dlui Iuliu
Ianișcă, această alianță cu socialiștii. La Aduna-
rea de la Alba Iulia, în 1918, la această adunare
care era manifestarea principală de naționalitate
a Ardealului, dl. Iuliu Ianișcă a inventat
ad-hoc un partid socialist ad-hoc. Niciodată în
Ardeal, în cadrul poporului românesc, înainte de
război, n-a fost o mișcare socialistă !..”) a deveni
despre contribuția social-democraților ardeleni la
Unire este ~~un~~ prezentat de Al. Vaida-Voevod
în adevărata semnificație :

„Reprezentanții socialiștilor români
au venit la Aurel Vlad și la mine...
și noi le-am dat toate sfaturile frățeste,
cum să se grupeze în grupuri românești,
în cadrul partidului social-democrat.
Iar atunci când a sunat ceasul, în
1918, dumneilor - să mai citez nume,
sunt de fetă, onoare lor! - au venit
la noi la Budapesta tot la Aurel Vlad
și la mine.../ Și atunci, dlor, nu i-am
respins, ci i-am primit cu toată dra-
gostea la pușturile noastre și am mers
cu ei la Alba Iulia. →

(Dr. H. Vaida-Voevod, ministru de interne.
DAS, M. C. 10, sed. din 15 ian. 1929)

Veți recunoaște, dle Goga, că unul
dintre cele mai frumoase discursuri,
ținute la marea adunare istorică,
a fost manifestarea, plină de sentiment
și înaltă înțelegere politică a
socialistului Jumaica⁶⁶

(H. Vaida-Voevod, ministru de interne,
DAS, M. C. 10, sed. 15 ian 1929)

„ Slos deputati, la 1 decembrie 1918 reprezen-
tanti natiunii române din Transilvania,
Bouat, Cișaua și Haramures s-au adunat
la Alba-Iulia pentru a-și mătură și domi-
tele [...]. În această adunare, poporul român
prin cei peste o sută de mii de reprezentanți ai
săi, a proclamat Unirea Ardealului, Boua-
tului, Cișauei și Haramuresului cu țara mamă.
În legătură cu această proclamațiune, poporul
adunat la Bălgrad a mai făcut și unele
enunțatiuni care privesc provinciile minoritare
din teritoriile care se uneau acum cu Regatul
Român. Enunțatiunile pe care le-a făcut
atunci Adunarea națională românească
proieau dintr-o experiență [...]; proieau și dintr-o
înțelegere adâncă; proieau și dintr-un senti-
ment de adâncă umanitate a acestui popor față
de alții ceilalți; proieau din spiritul de înaltă
tolerantă al poporului român.

(Voicu Nitescu (ministru de Stat pt. Ardeal).)

A.A.S., A.O. 16, 17 dec. 1929.